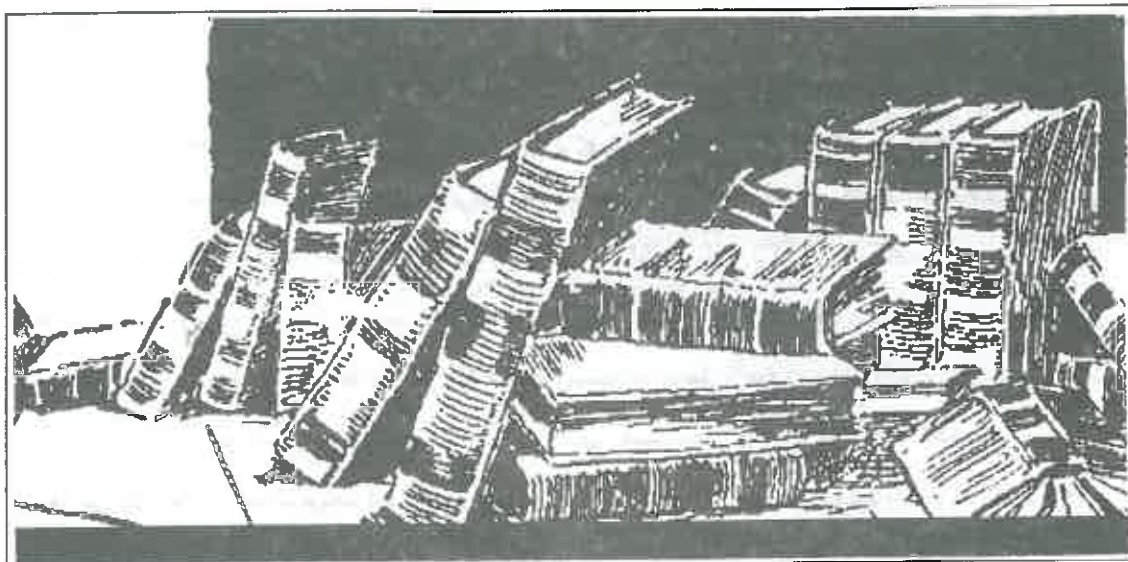

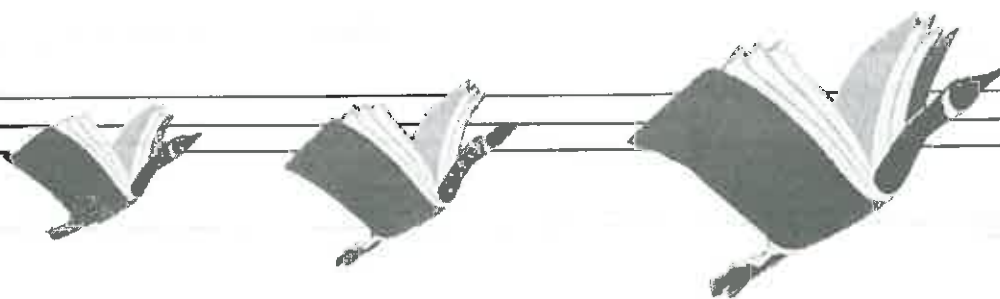
تازه‌های اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی

«ویژه هفته کتاب، آبان ماه ۱۳۷۹»

آنچه در این شماره می‌خوانید:

- ۱ ص..... برترین جلوه‌گاه خرد.....
- ۲ ص..... اشاره‌ای به کتابها و کتابفروشیهای الکترونیکی در اینترنت.....
- ۴ ص..... معرفی سایت کتابهای الکترونیکی آکس Alex.....
- ۵ ص..... فهرست ابن ندیم (کهن‌ترین کتابشناسی در تمدن و فرهنگ اسلامی).....
- ۶ ص..... نمایشگاههای کتاب: محفلی برای آشنایی با تازه‌های جهان دانش.....
- ۸ ص..... دسترسی به دنیای کتاب در اینترنت.....
- ۱۰ ص..... «کتابشناسی ملی ایران»: از چاپی تا رایانه‌ای.....

«بنام خدا»

برترین جلوه گاه خرد

فروغ صبح دانایی کتاب است...

دنیای کتاب دنیای دانش و معرفت است. کتاب به هر شکل و قالب و در هر عصر آئینه وضعیت تفکر و خرد هر جامعه به شمار می رود. بخش اعظم آنچه که پیوند ما را با دنیای گذشته برقرار ساخته و نیز با جهان آینده برقرار خواهد ساخت کتاب است. کتاب خود سیر تحولی خاصی را در طول تاریخ کتابت طی کرده و در هر زمان از فناوری رایج برای ثبت و انتقال محتوا استفاده نموده است: دیر زمانی از سنگ، پوست و چوب - مدت مدیدی از کاغذ... - و اکنون از فناوری الکترونیک. در نهایت، آنچه مهم به نظر می آید محتوا است نه محمل. امروزه علوم رایانه و شبکه اینترنت شرایط ایده آلی برای تولید و توزیع کتاب - آنهم در طیفی گسترده - بوجود آورده اند. همچنین، به نظر می رسد این طیف در آینده نزدیک گسترده تر شده و تسهیلات بیشتری برای همه دست اندرکاران کتاب، یعنی نویسندگان و پدیدآورندگان، ناشران و کتابفروشان، کتابداران و خوانندگان در جهت پدید آوری، تولید، توزیع و دسترسی به وجود آورد. آنگونه که پیش بینی شده است، کتابهای چاپی و الکترونیکی به موازات هم رشد خواهند کرد و توسعه کتابهای الکترونیکی مانع رشد کتابهای چاپی و دسترسی علاقمندان به این آثار مکتوب ارزشمند نخواهد شد.

ویژه نامه حاضر تلاش دارد تا تصویری از وضعیت کتاب و دسترسی به آن در شرایط کنونی را به شما دانشوران گرامی ارائه دهد.

رحمت... فتاحی

نشریه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی

مسئول: دکتر مهری پریوخ

زیر نظر: دکتر رحمت الله فتاحی

مدیر داخلی: سهراب درویش

تایپ کامپیوتری: معصومه صالحفر

پست الکترونیک: sdarvish@wali.um.ac.ir

تلفن: ۸۱۸۱۱۳۰۸۲۴۶۶۹، ۸۲۳۹۵۹

همکاران این شماره:

دکتر رحمت الله فتاحی - محمد علی خاکساری

سهراب درویش - یزدان منصوریان - نفیسه دری فر

اشاره‌ای به کتابها و کتابفروشیهای الکترونیکی در اینترنت (۱)

شکل ظاهری کتابها در طی اعصار و قرون گذشته بتدریج تغییر کرده و امروزه در جدیدترین شکل خود به صورت کتابهای الکترونیکی (e-books) در آمده است. منظور از کتاب الکترونیکی مجموعه‌ای از اطلاعات مرتبط به هم است که با عنوان و [پدیدآور مشخص] با ساختاری مشابه با کتاب چاپی (دارای چند فصل و بخش و مطالب مندرج در آنها) به صورت الکترونیکی ذخیره شده باشد. به این نوع کتابها، «کتابهای تمام متن» نیز می‌گویند. کتاب الکترونیکی ممکن است بر روی دیسک فشرده نوری تهیه شود یا به شکل پیوسته (on-line) در شبکه‌های رایانه‌ای (بویژه اینترنت) دسترس پذیر باشد. در مقایسه با انواع دیگر مواد کتابخانه‌ای، نظیر نشریه‌های ادواری (روزنامه‌ها، مجله‌ها، سالنامه‌ها و غیره) هنوز تعداد کتابهای تمام متن (Fulltext) اندک است. گرچه بسیاری از کتابخانه‌های دنیا اطلاعات کتابشناختی (عنوان، نویسنده، ناشر و سایر مشخصه‌ها) کتابهای موجود خود را در شبکه قرار داده‌اند، اما اکثر کتابهای چاپ شده هنوز قرینه الکترونیکی ندارند و چه بسا هرگز نخواهند داشت. آنچه باعث می‌شود تعداد کتابهای الکترونیکی تمام متن محدود باشد و تنها درصد بسیار ناچیزی از دانش بشری به صورت الکترونیکی در آید ممکن است ناشی از سه دلیل عمده باشد:

۱- انبوهی تعداد عنوانها و تعداد صفحه‌های کتابها: تبدیل اطلاعات چاپی موجود به صورت الکترونیکی کاری بس دشوار، وقت‌گیر و هزینه‌بر است. به طور مثال، تصور کنید کتابخانه‌ای با حداقل چند هزار نسخه کتاب چگونه می‌تواند تک تک صفحات و کلمات موجود را به صورت الکترونیکی تبدیل کرده و به شکل جدید ذخیره کند.

۲- هزینه زیاد نگهداری: به فرض آنکه اطلاعات چاپی موجود در کتابها به شکل الکترونیکی نیز در آید، ضبط و نگهداری این حجم عظیم داده‌ها، فضا (حجم) و سخت‌افزارهای بسیار زیادی را می‌طلبد که تهیه آن نیازمند صرف هزینه هنگفتی است. بنابراین، از میان میلیونها عنوان کتاب چاپی قدیمی و جدید در سراسر جهان، تنها به دلایل خاص، تعداد محدودی، از جمله آثار مشهور ادبی، مذهبی و فلسفی به صورت تمام متن در اینترنت دسترس پذیر هستند.

۳- تمایل انسانها به مطالعه کتاب به صورت چاپی: تحقیقات بعمل آمده نشان می‌دهد که بسیاری از خواننده‌ها علاقه به مطالعه کتابهای چاپی در وقت آزاد خود و در فرصتهایی که به دست می‌آورند (به طور مثال در اتوبوس، هنگام خواب و غیره) دارند.

جهت آشنایی بیشتر با امکانات اینترنت در نشر کتابهای الکترونیکی و دسترسی الکترونیکی به اطلاعات و سفارش کتابهای چاپی در این قسمت چند سایت مفید معرفی می‌شود. سایتی با نام Great Books index به نشانی اینترنتی <http://books.mirror.org/gb> برگزیده‌ای از مشهورترین آثار کلاسیک ادبی، هنری، مذهبی و فلسفی جهان را از نویسندگان و فیلسوفان بزرگ قرنهای مختلف نظیر افلاطون، هومر، دانته، دیکنز، هگل، راسل، هایدگر و غیره به صورت تمام متن دسترس پذیر ساخته است. به طور مثال، در این سایت می‌توانید در قسمت نمایه پدیدآورندگان (Authors index) با انتخاب نام Leon

۱- یزدان منصوریان: کارشناس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

Tolstoy تمام آثار او از جمله رمان معروف "جنگ و صلح" را (به زبان انگلیسی) مطالعه، ذخیره یا چاپ کنید. همچنین، متن کامل تمام آثار نمایشنامه‌نویس مشهور انگلیسی، ویلیام شکسپیر، به نشانی اینترنتی <http://tech-two.mit.edu/shakespeare> دسترس پذیر است.

سایت دیگری به نشانی <http://www.books-on-line.com>، تعداد ۱۴۴۵۵ عنوان کتاب را در بردارد که تعدادی از آنها به صورت تمام متن دسترس پذیر است. در مورد تعدادی دیگر تنها بخشهای برگزیده‌ای از کتاب دسترس پذیر می‌باشد که برای تهیه نسخه کامل (چاپی) به کتابفروشیهای پیوسته (on-line) ارجاع داده می‌شوند.

دانشگاه پنسیلوانیا ۱۲۰۰ اثر انگلیسی را، به صورت تمام متن، در نشانی زیر دسترس پذیر ساخته است. <http://digital.library.upenn.edu/books/lists.html>

فروشگاهها و آبرفروشگاههای کتاب: علاوه بر کتابهای الکترونیکی، کتابهای چاپی هم در اینترنت جایگاه خود را دارند. هم اکنون در صدی از بازار انتشار، سفارش، خرید و فروش کتابهای چاپی به اینترنت کشیده شده است. امروزه، با کمک فناوری ارتباطات راه دور کار انتخاب، سفارش و خرید کتاب با سرعت و سهولت بیشتری ممکن شده است. مشهورترین این کتابفروشیها amazon به نشانی <http://www.amazon.com> است که در شماره دوم همین نشریه (شهریور ۷۹) معرفی شد. کتابفروشی دیگری به نام Barnes & Noble با ساختاری مشابه با آمازون با نشانی <http://www.barnesandnoble.com> وجود دارد و به همین ترتیب سایت [abebook.com](http://www.abebooks.com) با نشانه <http://www.abebooks.com>. بعضی دیگر از سایتها را می‌توان آبرفروشگاههای الکترونیکی یا راهنمای فروشگاههای کتاب نام نهاد، چراکه این سایتها امکان جستجو در چندین فروشگاه را فراهم می‌کند، مثل Best Book Buys با آدرس زیر که از سال ۱۹۹۷ در کالیفرنیا تاسیس شده است و به همه کاربران اینترنتی در سراسر جهان اجازه جستجوی موضوعی، عنوان، نویسنده و غیره را در ۲۰ کتابفروشی می‌دهد.

<http://www.bestbookbuys.com>

همچنین، سایت Bibliophile.net نیز کار مشابه‌ای انجام می‌دهد. این سایت که به صورت چند زبانه (انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی و فرانسوی) تهیه شده است امکان جستجوی ۱/۵ میلیون کتاب جدید، قدیمی و عتیقه را فراهم می‌کند. پس از انتخاب هر کتاب مستقیماً به کتابفروشی مربوطه متصل شده و می‌توانید کتاب مورد نظر را سفارش دهید. نشانی این سایت عبارت است از: <http://www.bibliophile.net>

بعضی از کتابفروشیها نیز جنبه تخصصی یا موضوعی خاص پیدا کرده‌اند. به طور مثال، سایتی به نام Antiquarian Booksellers مخصوص انتخاب و سفارش کتابهای عتیقه، قدیمی و نایاب است. <http://www.abaa.org>. سایت دیگری تحت عنوان Joppa Books ویژه جستجو و انتخاب کتابهای مربوط به کشورهای خاورمیانه است. نشانی اینترنتی این فروشگاه عبارت است از:

<http://www.bibliophile.net/customer-home-pages/joppa/joppa-main-frame.htm>

بدین ترتیب، مشاهده می‌شود که گرچه کتابهای الکترونیکی در اینترنت یافت می‌شوند، اما تعداد کتابهای چاپی منتشر شده با منابع کتابهای الکترونیکی قابل مقایسه نیست، ولی اکنون اینترنت بستر مناسبی برای خرید و عرضه کتابهای چاپی نیز شمرده می‌شود. بنابراین، کتاب، همچنان، محمل عمده دانش بشری است پس:

«زنده باد کتاب و زنده باد کتابخانه‌های پر از کتاب»

معرفی سایت کتابهای الکترونیکی آکس

Alex^(۱)

فهرست مستون الکترونیکی آکس (به نشانی <http://www.infomotions.com/alex> در اینترنت) یکی از سایتهای مشهوری است که در سال ۱۹۹۴ بوسیله هانتز مانرو (Hunter Monroe) ایجاد شد. این فهرست شامل مجموعه برگزیده‌ای بیش از ۷۰۰ عنوان از نویسندگان مشهور در زمینه ادبیات آمریکائی و انگلیسی و فلسفه غربی است که به صورت الکترونیکی (E-text) و به رایگان در اختیار علاقمندان می‌باشد.

این سایت دارای چند ویژگی مهم و منحصر به فرد است که، برای نمونه می‌توان به چند مورد ذیل اشاره نمود:

۱- نه تنها می‌توان در کل مجموعه منابع مورد نظر را از طریق نویسنده، عنوان و تاریخ انتشار جستجو کرد، بلکه آثاری که در ارتباط با اثر مورد نظر است نیز بازایی می‌شوند.

۲- ویژگی دیگر این فهرست، که تقریباً منحصر به فرد است، جستجوی هم‌زمان یک واژه یا اصطلاح مانند (*Slav که شامل Slave, Slaves, Slavery, etc) در آثار یک نویسنده یا نویسندگان متفاوت است و آن را به صورت فایل‌های PDF (Portable Document Format) ذخیره کرد.

۳- به دلخواه خود فونت مورد نظر را انتخاب، ذخیره یا چاپ کرد. جستجو: در این سایت جستجو از سه طریق زیر ممکن است: ۱. فهرست الفبائی نویسنده: در این فهرست، ۱۳۰ نویسنده مشهور همراه با آثارشان، که تعداد آنها با عدد در جلوی نام هر نویسنده مشخص شده است، قابل دستیابی است.

۲. فهرست الفبائی عنوان: در این فهرست با انتخاب هر عنوان متن کامل اثر مورد نظر در دسترس خواهد بود.

۳. محدود کردن جستجو به دوره‌های مختلف ادبی: در جستجوی عنوان مورد نظر می‌توان دوره‌های خاصی را در نظر گرفت. به عبارت دیگر، جستجو را به دوره خاصی محدود کرد. در این فهرست ادبیات آمریکائی به سه دوره از سال ۱۷۰۰ تا عصر حاضر و ادبیات انگلیسی به ۸ دوره، از سال ۷۰۰ تا عصر حاضر و فلسفه غربی از سال ۴۰۰ قبل از میلاد تا عصر حاضر طبقه‌بندی شده است.

برای استفاده بهتر از این سایت، یک راهنما در بخش Informations home وجود دارد و در Have question، که به صورت نوار رنگی مشخص است، می‌توان سئوالهای خود را از طریق پست الکترونیکی (در همان صفحه) فرستاده و پاسخ آن را دریافت کرد. این مجموعه به حدود ۱۴۵ مگابایت حافظه نیاز دارد. تمام مجموعه کتابهای الکترونیکی موجود در فهرست آکس همراه با نرم‌افزار مربوطه مانند (Mac Wais, Win Wais) را می‌توان در رایانه خود ذخیره کرده و در مراجعه‌های بعدی بدون نیاز به استفاده از اینترنت (بدون ارتباط مستقیم) مورد استفاده قرار داد.

۱- سهراب درویش: کارشناس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

Alex Catalogue

[Search Alex](#)

[About Alex](#)

[Browse by authors](#)

[Browse by title](#)

[Browse by date](#)

[Downloads](#)

[American literature](#)

[1700 - 1799](#)

[1800 - 1899](#)

[1900 - present](#)

[English literature](#)

[700 - 799](#)

[1200 - 1299](#)

[1300 - 1399](#)

[1500 - 1599](#)

[1600 - 1699](#)

[1700 - 1799](#)

[1800 - 1899](#)

[1900 - present](#)

[Western philosophy](#)

[400 BC - 301 BC](#)

[300BC - 201BC](#)

[100BC - 1BC](#)

[100 - 199](#)

[200 - 299](#)

[400 - 499](#)

[1500 - 1599](#)

[1600 - 1699](#)

[1700 - 1799](#)

[1800 - 1899](#)

[1900 - present](#)

[Alex Catalogue](#)

فهرست ابن ندیم (کهن‌ترین کتابشناسی در تمدن و فرهنگ اسلامی) (۱)

به لحاظ تاریخی، هرگاه صحبت از کتاب و کتابشناسی و کتابداران به میان می‌آید، فهرست ابن ندیم در خاطره‌ها حضور می‌یابد. در این نوشتار کوتاه به مناسبت هفته کتاب و کتابخوانی به معرفی این اثر که به لحاظ قدمت و نفیس بودن از اهمیت ویژه‌ای، چه در سطح کشورهای اسلامی و چه در سطح جهان برخوردار است، می‌پردازیم.

یکی از پیشگامان دانش کتابشناسی و فهرست‌نگاران معروف جهان اسلام محمدبن اسحاق بن الندیم است. وی در قرن چهارم هجری قمری و در دوران خلافت المقتدر عباسی در بین‌النهرین تولد یافته و به سال ۳۸۰ هجری قمری درگذشت. اکثر تذکره‌نویسان بنا به برداشتی که از فهرست داشته‌اند او را پیرو مذهب تشیع می‌دانند.

فهرست ابن ندیم، علاوه بر اینکه خصوصیات کتابشناسی دارد، دانشنامه‌ای است که تاریخ فرهنگ و ادبیات و مذهب را از ادوار قبل از اسلام تا قرن چهارم هجری قمری دربردارد و نمایانگر عظمت فرهنگ و تمدن اسلامی است. ابن ندیم در این کتاب آثار نویسندگان عرب و غیر عرب و شرح حال آنان را آورده است. به گواهی اغلب دانشمندان شرق و غرب «فهرست ابن ندیم یکی از معتبرترین، کهن‌ترین و منظم‌ترین مراجع کتابشناسی جهان اسلام و جهان معرفت و آگاهی بشری به شمار می‌آید.

در فهرست دانش بشری به ده بخش تقسیم شده است:

۱. قرآن و دانشهای قرآنی (با نگاهی به زبانها و دینهای آسمانی دیگر) ۲. دستور زبان تازی (صرف و نحو) ۳. تاریخ ۴. شعر ۵. کلام ۶. حقوق ۷. فلسفه و دانشهای پیشین (علوم قدیمه) ۸. افسانه‌ها، خرافه‌ها، جادو و تردستی ۹. دیدنیها و عقیده‌ها ۱۰. شیمی و کیمیاگری.

نخستین چاپ فهرست به سال ۱۸۷۱م در لایپزیک به دست آگوست فلوگل (Flugel A.) اتریشی با دیباچه‌ای به زبان آلمانی به بازار آمد. در سال ۱۹۳۱م. استاد ریتر (Ritter) تصمیم گرفته بود تا با ویرایشی دوباره، فهرست چاپ فلوگل را به چاپ رساند ولی کامیاب نشد. در سال ۱۸۷۲ جی رودیگر (J. Rodiger) و آ. مولر (A. Muller) همان نشر فلوگل را با افزودنیهایی چند در دو جلد منتشر ساختند. در قاهره به سال ۱۳۴۸ هجری قمری/۱۹۲۹م. فهرست چاپ فلوگل با حذف اعلام و فهرستها مجدداً به چاپ رسید (مطبعه الرحمانیه). نشر دوم کتاب فهرست به کوشش رودیگر و مولر در ۱۹۶۴م. به وسیله انتشارات دار خیاط بیروت به شیوه افست نشر یافت.

در سال ۱۳۵۱ هجری شمسی ۱۹۷۱م. شادروان رضا تجدد با ویرایش نوینی از فهرست، آن را نشر داد و آن‌گاه به دست خویش ترجمه‌ی پارسی این کتاب را نیز منتشر ساخت. نشر دوم متن فهرست به کوشش رضا تجدد و با مقدمه‌ی انگلیسی شادروان استاد مجتبی مینوی در سال ۱۳۵۳ هجری شمسی/۱۹۷۴م. به بازار آمد. ترجمه‌ی انگلیسی بایارد از فهرست محمد الندیم، با دیباچه‌ای پژوهشگرانه و زندگینامه‌ای کوتاه اما مستند اعلام کتاب در دو جلد، صحیح‌ترین و انتقادی‌ترین نشر موجود از آن است.»

نمایشگاه‌های کتاب: محفلی برای آشنایی با تازه‌های جهان دانش^(۱)

در عصر ارتباطات ماهواره‌ای و رسانه‌های الکترونیکی و با وجود گسترش شبکه‌های رایانه‌ای جهت دسترسی آسان افراد به انواع اطلاعات، کتاب همچنان نقش مهم و حیاتی خود را حفظ نموده و مهمترین رسانه محسوب می‌شود. این رسانه هنوز یکی از مهمترین عوامل تکامل و پیشرفت جوامع بشری است. برپایی انواع نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی کتاب نشانگر اهمیت و ضرورت وجود آن در میان سایر منابع اطلاعاتی است. همه ساله در سراسر جهان بنا به سنتی دیرینه، نمایشگاه‌هایی برپا می‌شود که به ارائه تازه‌ترین‌ها در جهان نشر می‌پردازد. نمایشگاه کتاب در واقع محفلی برای گفتگو و مذاکره اهل قلم، اندیشمندان و ناشران است و هدف اصلی آن اطلاع‌رسانی در زمینه تازه‌های نشر در حوزه‌های موضوعی مختلف می‌باشد. یکی از قدیمی‌ترین نمایشگاه‌های بین‌المللی، نمایشگاه فرانکفورت است. امسال، پنجاه و دومین نمایشگاه بین‌المللی فرانکفورت در پائیز (۲۳-۸ اکتبر سال ۲۰۰۰) برگزار گردید و بیشتر از ۳۰۰ هزار بازدیدکننده از جمله نویسندگان، برندگان جایزه نوبل سال ۲۰۰۰ و نیز ناشران کتابهای الکترونیکی (E-Books) در آن شرکت کرده و با تازه‌های نشر و تحولات بوجود آمده در جهان نشر آشنا شدند. برای کسب اطلاعات بیشتر در رابطه با این نمایشگاه می‌توان به نشانی اینترنتی زیر مراجعه نمود.

Zimbabwe International Book Fair زیمبابوه واقع در آفریقای جنوبی، یکی از کشورهای است که هر ساله نمایشگاه بین‌المللی کتاب در آن برگزار می‌شود. نمایشگاه کتاب زیمبابوه مکانی مناسب برای ناشران آفریقایی و مرکز تجاری برای کتابهای آفریقایی و شاهدی برای خلاقیت و نوآوری در عرصه نشر است. این نمایشگاه سالانه، در شهر حراره (Harare) در اولین هفته از ماه آگوست برگزار می‌شود و تنها محفل مهم تجمع ناشران آفریقایی و ناشران بین‌المللی، فروشندگان کتاب، نویسندگان، کتابداران، معلمان و غیره می‌باشد. نمایشگاه کتاب زیمبابوه هر سال به یک موضوع اختصاص دارد؛ با این هدف که هر بار بر جنبه‌ای خاص از کتاب و اطلاعات تاکید نماید. این امر، فرصتی را برای پرداختن به مباحث تخصصی در زمینه کتاب فراهم می‌سازد. سایت www.grace-notes.com/zibf.html اطلاعات بیشتری را در این زمینه در اختیار علاقمندان قرار می‌دهد.

اولین نمایشگاه کتاب هند به صورت الکترونیکی، در بزرگترین شبکه جهانی یعنی اینترنت، از طریق آدرس: www.indiabookfair.com قابل دسترس است. این نمایشگاه، اولین نمایشگاه واقعی کتابهای هندی بر روی اینترنت است که توسط ناشران بزرگ هندوستان بر پا گردیده است. سایت مذکور، دارای بخشهای مختلف زیر است.

۱- نفیسه دری‌فر: کارشناس ارشد کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

در قسمت Publishers online می‌توان ناشران مختلف را جستجو و با آنها تماس حاصل نمود.

در قسمت Grand Search امکان جستجو و خرید کتابها در پایگاهی متشکل از ۱۵۰ هزار کتاب هندی از نمایشگاه کتاب هند وجود دارد. همچنین محلی برای ارائه پیشنهادها و نظریه‌های بازدیدکنندگان در نظر گرفته است (Suggestion Box).

(Boston International Antiquarian Book Fair)

از دیگر نمایشگاههای جالب و دیدنی، نمایشگاه بین‌المللی کتابهای قدیمی است که هر ساله در شهر بوستون آمریکا برگزار می‌شود. امسال بیست و چهارمین سال برپایی آن با حضور ۱۵۰ برگزارکننده در ۱۳ تا ۱۵ اکتبر انجام شد. این نمایشگاه مجموعه وسیعی از کتابهای چاپ اول جدید (Modern)، کتابهای کمیاب و قدیمی، نقشه‌ها، عکسها و آثار دستنوشته برخی از مولفان را در برداشت. برگزاری این نمایشگاه فرصت بزرگی را برای بازدیدکنندگان فراهم آورد تا با برخی از افراد صاحب‌نام دنیا درباره کتاب و مجموعه‌های چاپی به بحث و گفتگو بنشینند.

در ایران نیز هر ساله نمایشگاههای مختلفی در گوشه و کنار کشور برگزار می‌گردد که بزرگترین و مهمترین آن نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران است، که در اردیبهشت سال جاری سیزدهمین نمایشگاه با حضور ۱۳۰۰ ناشر داخلی و ۴۳۰ ناشر خارجی از ۳۵ کشور مختلف برپا گردید. در دو هفته گذشته نیز سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب خراسان با حضور ناشران داخلی و چند ناشر خارجی در مشهد برگزار شد و فرصتی مغتنم برای انس و الفت بیشتر مردم با کتاب بود. بطور کلی، همه ساله در کشورهای مختلف، نمایشگاههای کتاب متعددی برگزار می‌شود و مردم از اقصی نقاط دنیا در آن شرکت می‌کنند. اطلاع‌رسانی در زمینه برگزاری این گونه نمایشگاهها، با استفاده از شبکه‌های رایانه‌ای سریع‌تر و آسان‌تر شده است، بطوریکه به راحتی می‌توان از تاریخ و مکان برگزاری نمایشگاهها در سراسر جهان اطلاع حاصل کرد.

Publishers weekly یکی از ناشران معروفی است که در سایت اینترنتی خود، بخشی را به برگزاری نمایشگاههای کتاب در سراسر دنیا اختصاص داده است و در آن فهرستی از نام نمایشگاههای بین‌المللی کتاب به همراه اطلاعاتی از قبیل محل، تاریخ برگزاری، آدرس تماس (پستی، الکترونیکی و وب سایت) و توصیف کوتاهی از نمایشگاه در اختیار علاقمندان قرار داده است. اسامی نمایشگاهها به ترتیب تاریخ برگزاری آنها مرتب شده است. به عنوان مثال، در ماه ژانویه سال ۲۰۰۱ دو نمایشگاه بین‌المللی در دهلی نو و کلکته هندوستان و یک نمایشگاه در قاهره مصر برگزار خواهد شد.

نشانی زیر فهرستی از نمایشگاههای بین‌المللی کشورهای مختلف را ارائه می‌نماید.

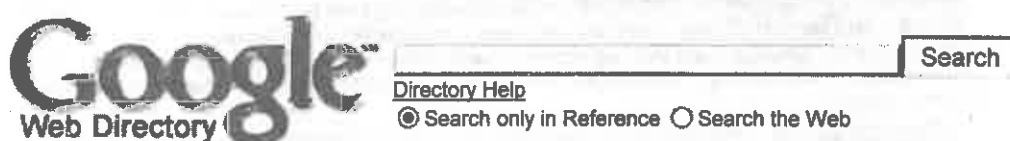
www.publishersweekly.com/articles/20000821_89654.asp

همچنین هر ساله دو نمایشگاه تخصصی کتابهای لاتین با حضور ناشران خارجی از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برگزار می‌شود که اولین نمایشگاه امسال در ۲۵ دی‌ماه در تهران و دومین آن در ۲۳ بهمن در اصفهان برپا خواهد شد.

دسترسی به دنیای کتاب در اینترنت^(۱)

امروزه، برخلاف گذشته، نیازی به درخواست کاتالوگ ناشران و انتظار چند ماهه برای دریافت آنها نیست. تقریباً همه ناشران دارای سایت اینترنتی هستند و کتابهای جدید و قدیم خود را بطور منظم و سریع معرفی می‌کنند و راه سفارش مستقیم آنها را نیز از طریق پست الکترونیکی موجود در سایت خود ارائه می‌دهند.

در عین حال، چنانچه فردی میل نداشته باشد به سایت ناشران مراجعه کند و یا ناشر خاصی را مد نظر نداشته باشد، می‌تواند بطور عام به اطلاعات کتابها دسترسی یابد. یکی از راهها عبارت است از موتور جستجوی گوگل که در بخش "راهنمای وب" خود Google Web Directory با نشانی <http://directory.google.com> امکان دسترسی به کتابها را در بخش Reference فراهم آورده است (تصویر ۱).

Reference

[Go to Directory Home](#)

Categories

Almanacs (58)	Encyclopedia (38757)	Parliamentary Procedure (34)
Archives (146)	Flags (558)	Questions and Answers (137)
Ask An Expert (101)	Geography (643)	Quotations (332)
Bibliography (130)	Journals (64)	Scientific Reference (204)
Books (54)	Knowledge Management (749)	Style Guides (94)
Dictionaries (1171)	Libraries (2276)	Thesauri (20)
Directories (226)	Maps (292)	Time (57)
Education (34940)	Museums (2701)	World Records (15)

در این بخش کتابها به حوزه‌های مختلف (Categories) تقسیم شده و تعداد آنها نیز مشخص گشته است. حتی زمینه‌های مرتبط با کتاب هم تحت عنوان Related Categories همراه با تعداد کتابهای موجود در آنها نشان داده شده است. پس از آن، سایتهای موجود در جهان کتاب و نشر و ناشران همراه با توضیح کوتاهی از زمینه‌های هر سایت و نشانی آن ارائه شده است.

نکته جالب توجه در این بخش از موتور جستجوی Google آنست که امکان جستجوی موضوعی کتابها نیز در بالای صفحه (تصویر ۲) فراهم شده است.

۱- دکتر رحمت‌ا... فتاحی: عضو هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

Books

[Reference > Books](#)

[Go to Directory Home](#)

Categories

Computers (54)	Law (344)	Shopping (4331)
E-Books (133)	Recreation (15)	Society (9)
Games (6)	Science (22)	Sports (6)

Related Categories:

[Arts > Literature > Reviews and Criticism](#) (245)

[Business > Industries > Publishing > Publishers](#) (1769)

Web Pages

Viewing in Google PageRank order:

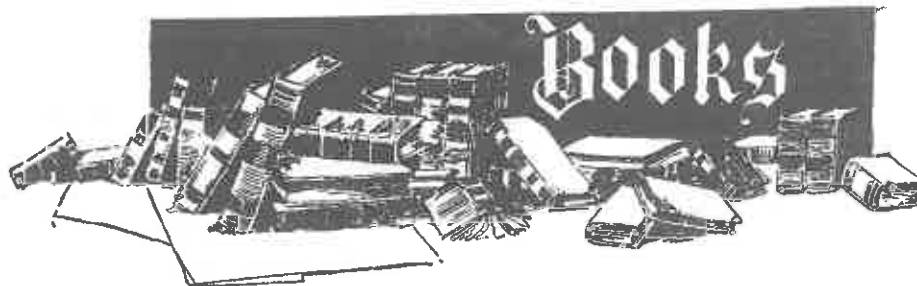
View in [alphabetical order](#)

- [The On-Line Books Page](http://digital.library.upenn.edu/books/) - <http://digital.library.upenn.edu/books/>
Searchable links to a number complete books of contemporary poetry.
- [Home and Garden Books](http://www.epinions.com/book-Home__Garden) - http://www.epinions.com/book-Home__Garden
Books covered include all gardening categories as well as house and home books, including decorating, repair, equipment, appliances, design and construction. Reviews written by consumers at Epinions.com.
- [Reference Books](http://www.epinions.com/book-Nonfiction-Reference) - <http://www.epinions.com/book-Nonfiction-Reference>
Reviews on reference books written by consumers at Epinions.com.
- [Resource Central - Books Online](http://www.resourcehelp.com/qserbooks.htm) - <http://www.resourcehelp.com/qserbooks.htm>
Resource links in finding books on the net.
- [Internet For Book Lovers](http://slim2.emporia.edu/students/rhodes/internet/bookluv.htm) - <http://slim2.emporia.edu/students/rhodes/internet/bookluv.htm>
Provides links to web sites about authors, books, author appearances, reading guides, and specific genres of literature.
- [Bart's Book Reviews](http://www.dc.peachnet.edu/~baier/son/homeweb/barts_books.htm) - http://www.dc.peachnet.edu/~baier/son/homeweb/barts_books.htm

از دیگر سایتهای جالب برای دسترسی به کتاب، سایت "اینترنت برای شیفتگان کتاب" (Internet for Book Lovers) با نشانی:

<http://slim2.emporia.edu/students/rhodes/internet/bookluv.htm>

است که سایر سایتهای مرتبط با کتاب و نشر را معرفی می کند. (تصویر ۳)

Internet for Book Lovers

[Information About Authors Coming To Town](#)

[Sources for Reading Guides](#)

"کتابشناسی ملی ایران": از چاپی تا رایانه‌ای (۱)

یکی از وظایف مهم کتابخانه ملی، تهیه و تدوین کتابشناسی ملی می‌باشد تا از آن طریق، هر ساله فهرستی از کلیه کتابها و آثار منتشر شده در کشور را که طبق قانون واسپاری از ناشران دریافت می‌کند ارائه دهد. کتابشناسی ملی می‌تواند به عنوان یک مرجع ارزشمند پاسخگوی نیاز پژوهشگران در زمینه موضوعات خاص باشد. علاوه بر این، برای انتخاب کتاب و سفارش و فهرستنویسی مورد استفاده کتابداران و کتابفروشان واقع گردد. از سال ۱۳۳۳، کتابخانه ملی مجموعه‌ای تحت عنوان "کتابهای ایران" به همت آقای ایرج افشار منتشر ساخت که مجموعه دهساله آن (۱۳۳۳-۱۳۳۴) بنام "کتابشناسی ده ساله" چاپ و منتشر گردید. بدنبال آن "کتابشناسی موضوعی ایران" توسط آقای حسین بنی آدم تهیه و در سال (۱۳۴۸-۱۳۴۳) به چاپ رسید.

سرانجام کتابخانه ملی که خود را موظف به انجام این امر می‌دانست نخستین شماره سالانه "کتابشناسی ملی انتشارات ایران" را در سال ۱۳۳۳ تدوین و منتشر ساخت. در این کتابشناسی، تنها به توصیف کتابها اکتفا می‌شد و تقسیمات اولیه علوم، تقریباً بر اساس روش رده‌بندی دیوئی بود (بدون شماره رده و موضوع). جرائد و مجلات و مطبوعات کشور نیز به آن افزوده می‌شد. این کتابشناسی در پایان دارای، نمایه عنوان و اشخاص و اخیراً نمایه ناشران می‌باشد. در سالهای ۱۳۴۷ و ۱۳۴۸ منتشر نشد و از سال ۱۳۴۹ تا ۱۳۶۵ با عنوان "کتابشناسی ملی ایران" منتشر گردید.

در سال ۱۳۵۷ به علت تقارن با پیروزی انقلاب اسلامی و مشکلات خاص آن دوره انتشار کتابشناسی ملی تا مدتی به تعویق افتاد و مجدداً از سال ۱۳۵۹ ادامه یافت. در سال ۱۳۶۲ تحولی در کتابشناسی ملی پدید آمد و کتابها به صورت کامل و فهرستنویسی شده و بر طبق آخرین ضوابط و استانداردهای پذیرفته شده جهانی و به ویژه خط‌مشی پیشنهادی یونسکو به کار خود ادامه داد. (۲) در این سال تصمیم گرفته شد تا کلیه انتشارات ایران (کتاب و جزوه) اعم از فارسی یا به زبانهای دیگر که در هر شش ماه منتشر می‌شود در کتابشناسی ملی گنجانده شود.

مواد دیداری و شنیداری و سایر مواد غیر کتابی در کتابشناسی ملی ایران وارد نمی‌شود. توضیح اینکه این گونه مواد هنوز جزو قانون واسپاری ملی نیست و به کتابخانه ملی ارسال نمی‌شود.

در این کتابشناسی پس از فهرستنویسی توصیفی با رعایت استانداردهای بین‌المللی کتابنامه‌نویسی (ISBD) و تعیین موضوعات، شماره رده‌بندی دیوئی و رده‌بندی کنگره به کتاب داده می‌شود و هر کتابخانه‌ای به دلخواه خود می‌تواند یکی از دو نظام را انتخاب

۱- محمدعلی خاکساری: کارشناس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

۲- کتابشناسی ملی ایران مقام چهاردهم را در میان همه کشورها کسب کرده است.

کند.

کتابشناسی ملی ایران به صورت الکترونیکی روی دیسک فشرده (CD) نیز تهیه و انتشار می‌یابد. در حال حاضر این دیسک‌ها در اکثر کتابخانه‌هایی که به رایانه مجهزند قابل بهره‌برداری می‌باشد. آخرین ویرایش دیسکت کتابشناسی ملی ایران که محصول مشترک کتابخانه جمهوری اسلامی ایران و شرکت پارس آذرخش می‌باشد.

حاوی اطلاعات کتابشناختی ۱۳۰۲۰۰ عنوان کتاب موجود در کتابخانه ملی [همچنین دارای ۱۹۶۰۰ موضوع و ۷۵۲۰۰ اسامی مستند مشاهیر مؤلفان و ۹۳۰ سرعنوان موضوعی کودکان] می‌باشد. [در ابتدای این پایگاه دستورالعمل استفاده از آن آمده و با استفاده از اطلاعات این بانک اطلاعاتی، می‌توان پس از جستجو رکوردهای مورد نیاز را بر روی صفحه نمایش مشاهده کرد و یا اطلاعات مورد نظر را به یک پایگاه رایانه‌ای انتقال داد].

خلاصه سخن آنکه، برای بازیابی کتابهای منتشر شده در ایران، نه تنها می‌توانید به فهرست کتابخانه دانشکده خود مراجعه کنید، بلکه می‌توانید به کتابشناسی ملی؛ که گستره ملی و جامعیت کشوری دارد رجوع نمایید.

نشانی سایتهای برگزیده در اینترنت

<http://www.publishersweekly.com/articles/20000821-89654.asp>

تقویم نمایشگاههای بین‌المللی کتاب در کشورها

<http://www.publishers.org/home/aboutb/fairs.htm>

نمایشگاه کتاب در کشورهای مختلف

<http://www.ipa-uei.org/world-book-day/events-00.html>

رخدادهای روز جهانی کتاب و حق مؤلف در کشورهای مختلف

<http://www.worldbookday.com>

روز جهانی کتاب در سال ۲۰۰۱

<http://www.bookpublishers.mb.ca/mbw/>

هفته کتاب مانیتوبا

<http://www.bookweek.net>

شبکه هفته کتاب

<http://www.vlib.org>

کتابخانه مجازی وب

<http://www.barnesandnoble.com>

فروشگاه الکترونیکی کتاب

<http://www.just-for-kids.com>

فروشگاه کتابهای کودکان

<http://www.ibby.org>

کتاب جهانی نوجوانان